

SubTV Oy
Ilmalantori 2
00240 Helsinki

PÄÄTÖS

Asian tausta

Viestintävirasto on tutustunut SubTV Oy:n 10.9.2002, 17.9.2002 ja 5.11.2002 esittämään Food Impossible-ruokaohjelmaan, jossa ohjelman kokki hankkii ruoanvalmistuksessa tarvitsemansa ainekset aina Valintatalosta.

SubTV Oy on aiemmin Viestintäviraston televisiotoiminnan harjoittamista koskevien vuosikyselyjen yhteydessä toimittanut Viestintävirastolle Ketjuetu Oy:n (Valintatalo) MTV Oy:n ja SubTV Oy:n kanssa solmiman, 6.3.2002 päivätyn ohjelmayhteistyösopimuksen Mission: Food Impossible-ohjelmaan liittyen. Sopimuksen perusteella Ketjuetu Oy/Valintatalo toimii ohjelman sponsorina.

Säännökset ja niiden soveltuminen Food Impossible-ohjelmaan

Televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 21 § 1 momentin mukaan televisio- ja radiomainokset on voitava tunnistaa mainoksiksi. Ne on erotettava muusta ohjelmistosta kuva- tai äänitunnisteella. Määräyksen tarkoituksena on lain hallituksen esityksen (HE 34/1998 vp) mukaisesti estää mainosten ja toisaalta muiden ohjelmalveluiden sekoittuminen keskenään. Lain 21 § 5 momentti kieltää piilomainonnan.

Lain 26 § 3 momentin mukaan sponsoroiduissa televisio- tai radio-ohjelmissa ei saa rohkaista ostamaan tai vuokraamaan sponsorin tai kolmannen osapuolen tuotteita tai palveluja varsinkaan viittaamalla erityisesti ja mainosluonteisesti kyseisiin tuotteisiin tai palveluihin. Säännöksen tarkoituksena on erottaa myynnin edistäminen sponsoroinnista. Suora myynnin edistäminen sponsoroinnin kautta on ristiriidassa myös 21 § 1 ja 5 momenttien kanssa.

Food Impossible-ohjelman yhteydessä katsojalle ei jää epäselväksi, että ohjelman kokki hankkii ruoka-aineet nimenomaan ohjelmaa sponsoroivasta Valintatalosta; Valintatalon nimi tai logo näkyy muun muassa kaupan ulko- ja sisäpuolella olevissa mainoskylteissä, ostoskärryissä ja kaupan seinillä. Katsoja tunnistaa Valintatalon ohjelman sponsoriksi muun muassa ohjelman sponsoritunnisteiden avulla.

Ohjelmassa näytetään kokin Valintatalossa valitsemaa ruoka-aineita. Kokki myös kehuu ja esittelee tuotteita.

Valintatalon tuotteita esitellään ohjelmassa mainosluonteisesti muun muassa 10.9.2002 esitetyssä jaksossa, jossa kokki Valintatalon lihatiskillä viittaa tiskin runsaaseen valikoimaan; marinoituun kanaan, kalkkunaan, kirjoloheen, maksaan. Lopulta kokki valitsee kanapaketin ja näyttää sitä kameralle.

17.9.2002 esitetyssä jaksossa kokki on jo poistunut Valintatalosta, mutta silti kamera palaa Valintatalon kylttiin ja pysähtyy siihen hetkeksi kuin varmistaakseen, ettei katsojalle jää epäselväksi, mistä kaupasta kokki ruoka-aineet hankki.

5.11.2002 esitetyssä jaksossa kokki Valintatalon kasvistiskin kohdalla toteaa muun muassa: "Hyvän näköisiä porkkanoita. Tekisi mieli heti avata paketti".

Valintatalo on ohjelman sponsoritunnisteiden ja itse ohjelman lisäksi näkyvästi esillä myös ohjelman mainostauoilla. Muun muassa 5.11.2002 esitetyn jakson yhteydessä esitettiin Valintatalon mainos, joka erehdyttävästi muistutti itse ohjelmaa. Mainoksessa nuori mies menee Valintataloon ja keräilee ostoskärryihin valitsemaansa tuotteita.

SubTV Oy:n selvitys

Viestintävirasto pyysi SubTV Oy:ltä selvitystä asiassa. Viestintävirasto vastaanotti SubTV Oy:n 26.11.2002 päivätyn selvityksen.

SubTV Oy myöntää Valintatalon toimivan Food Impossible-ohjelman sponsorina.

Selvityksen mukaan Food Impossible-ohjelman formaattiin kuuluu ruokatarvikehankintojen tekeminen konkreettisesti ruokatarvikekaupasta. Edelleen konseptissa on haluttu välttää ns. erikoistuneita ja valikoituja ruokaketjuja tai erikoistavarataloja. Ruokatarvikkeiden tulee konseptin mukaisesti löytyä ns. suppean valikoiman kohderyhmään suuntautuneesta, maanlaajuisesta, kaupunkilaisesta elintarvikeketjusta, jonka tuotevalikoima on riittävän suuri, mutta kuitenkin rajallinen. Tällaiset ketjut ovat yleensä kaikkien kohderyhmään kuuluvien saatavilla. Erityisen tärkeää on, että ruokatarvikkeet hankitaan myös sellaisesta kaupasta, joka ohjelman konseptia tukien koskettaa myös ohjelmaprofiilille tärkeää opiskelijajalajleisöä, nuoria aikuisia ja nuoria perheitä.

Selvityksen mukaan Valintatalon valikoituminen ohjelmasisällön mukaiseksi ja konseptiin rakennetuksi ruokatarvikekaupaksi perustuu formaatin mukaisiin parametreihin.

SubTV Oy kiistää rikkoneensa televisio- ja radiotoimintalain 21 § 1 ja 5 momenttia. Selvityksen mukaan ohjelman konseptin mukaiset ostokset ruokatarvikekaupassa ovat luonnollinen osa ohjelman sisältöä. Kyseessä ei ole 21 § 1 momentin mukainen mainos tai teleostoslähetys eikä myöskään 21 § 5 momentin mukainen piilomainos vaan osa ohjelman formaattia ja sisältöä.

Edelleen SubTV Oy kiistää rikkoneensa lain 26 § 3 momenttia muun muassa sillä perusteella, että ruokatarvikkeita ei ymmärrettävästi voi ostaa kaupasta ilman, että tuotemerkit tai muut kauppa yksilöivät merkit eivät näkyisi.

Viestintäviraston ratkaisu

Viestintävirasto katsoo, että SubTV Oy on rikkonut televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 26 § 3 momenttia ja samalla myös lain 21 § 1 ja 5 momentteja viittaamalla Food Impossible-ruokaohjelmassa ohjelman sponsorina toimivan Valintatalon tuotteisiin ja palveluihin erityisesti ja mainosluonteisesti.

Valintatalon tuotteiden esittelyjen ja kehumisten lisäksi sponsorin tuotteiden mainosmaiseen esittämiseen ohjelmassa viittaa myös se, että ohjelman mainoskatkoilla esitetyt mainokset muistuttavat itse ohjelmaa. Näin esimerkiksi 5.11.2002 esitetyssä mainoksessa, jossa nuori mies ohjelman kokon kaltaisesti tekee ruokaostoksensa Valintatalossa.

Lain 26 § 3 momentin tarkoitus on estää ohjelman sponsorin tuotteiden tai palvelujen suora myynnin edistäminen sponsoroinnin kautta. Sponsorin tuotteiden mainosmainen esittäminen ohjelmassa on myös vastoin lain 21 § 1 ja 5 momentteja.

Sponsoroituja ohjelmia koskevien säännösten tavoitteena on muun muassa painottaa televisio- ja radiotoiminnan harjoittajan täyttä vastuuta ohjelman sisällöstä ja sijoittelusta. Viestintävirasto katsoo tämän lain tavoitteen ja televisiotoimijan riippumattomuuden vaarantuvan, mikäli se sallisi ohjelman sponsorin tuotteiden niin näyttävän ja mainosluonteisen esittämisen kuin Food Impossible-ohjelmassa.

Televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 36 §:n mukaisesti Viestintävirasto huomauttaa SubTV Oy:tä televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 26 § 3 momentin sekä lain 21 § 1 ja 5 momenttien rikkomisesta.

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen tyytymätön voi hakea siihen muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on päätöksen liitteenä.

Yksikön päällikkö

Merja Saari

Ylitarkastaja

Päivi-Maria Virta

Liite

Valitusosoitus